

کوتاه از دیپلماسی

رئیس‌جمهور آمریکا:

به اقدامات ایران علیه منافع آمریکا پاسخ خواهیم داد

● **ایسنا**: رئیس‌جمهور آمریکا در یک نشست خبری به سؤالاتی درباره ازسرگیری مذاکرات احیای توافق هسته‌ای در وین و آمادگی ایران برای بازگشت به این مذاکرات پاسخ داد. به گزارش پایگاه اینترنتی کاخ سفید، جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا که به‌تازگی برای شرکت در نشست گروه ۲۰ به ایتالیا سفر کرده بود و در حاشیه این دیدار با رهبران کشورهای آلمان، فرانسه و بریتانیا دیدار داشت، در یک نشست خبری گفت: «روز گذشته همراه با نخست‌وزیر جانسون، صدراعظم مرکل و رئیس‌جمهور مکرون این باور مشترکمان را تصریح کردیم که دیپلماسی بهترین راه مانع‌از دستیابی ایران به یک سلاح اتمی است و درباره بهترین راه ترغیب ایران به ازسرگیری مذاکراتی جدی و با حسن نیت اقدام کردیم».
بایدن در ادامه این نشست خبری در پاسخ به سوآلی مبنی بر اینکه از نظر او ایران چقدر در اظهارات اخیرش درباره آمادگی برای بازگشت به مذاکرات جدی است و در پاسخ به این سؤال که آمریکا چه واکنشی به آنچه حملات پهپادی اخیر به مواضع آمریکایی خوانده شده است، نشان خواهد داد، بیان کرد: «در واقع این دو مسئله با هم فرق دارند. یکی این است که آیا ما به برجام بازمی‌گردیم یا نه. بستگی دارد، به‌همین‌دلیل اینجا در رم با همکارانم که جزئی از آن گروه شش‌کشور بودند دیدار داشته‌ام. آنها گرد هم آمده بودند تا بگویند ما باید برای تغییر مذاکره کنیم. من فکر می‌کنم ما هنوز گرفتار قضاوت‌های بد رئیس‌جمهور ترامپ در زمینه خروج از برجام هستیم».
رئیس‌جمهور آمریکا ادامه داد: «بنابراین این خودش یک مسئله جداست و چگونگی حل‌وفصل آن و اینکه آیا اصلا حل خواهد شد یا نه به عملکرد آنها [ایران] و آمادگی دوستان ما، اعضای توافق اصلی، بستگی دارد تا با ما همراهی کنند و اطمینان یابند اگر آنها [به توافق] بازنگردند، باید بهایی اقتصادی را متحمل شوند». او در ادامه گفت: «درباره مسئله اینکه ما چگونه به اقدامات آنها علیه منافع و مواضع آمریکا پاسخ خواهیم داد، چه حمله‌ای پهپادی باشد و چه از نوعی دیگر، پاسخ خواهیم داد».

سفیر ایران در هند:

امیرعبداللهیان به هند سفر می‌کند

● **ایسنا**: سفیر ایران در هند در گفت‌وگویی با روزنامه هندی پرینت اعلام کرد: «حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه کشورمان، برنامه دارد در ماه جاری [میلادی] برای شرکت‌کردن در کمیسیون مشترک اقتصادی هند-ایران به دهلئ نو سفر کند که خبر از آغاز دورهای جدید برای دو کشور می‌دهد».
علی‌چگینی گفت ایران انتظار دارد هند به‌زودی واردات نفت را پس از توقف فشار دولت دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور پیشین آمریکا، از سر بگیرد. به گفته چگینی، روابط دوجانبه هند و ایران در دولت سیدابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور ایران، در حال پیش‌رفتن به سطح بعدی است. او در زمینه صادرات نفت ایران به هند گفت: «در زمینه نفت، ما از هند انتظار داریم [خریدری نفت] را شروع کند. البته ما از جانب دوستان هندی‌مان تصمیم نمی‌گیریم؛ این بر عهده حکومت هندی است؛ اما از طرف خودمان، هیچ مشکلی در صادرات نفت و گاز، محصولات پتروشیمی و مواد غیرنفتی وجود ندارد. در این زمینه ظرفیت بالایی داریم». او ادامه داد: «اگر هند واردات نفت، گاز و دیگر موارد را از ایران شروع کند، دو طرف می‌توانند تجارت متوازنی داشته باشند».

دیدارهای برجامی فرانسه با چین و اسرائیل

● **ایلنا**: به گزارش جرورالمست، امانوئل مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه و فتالی بنت، نخست‌وزیر اسرائیل، روز دوشنبه در حاشیه نشست تغییرات آب‌وهوایی در گلاسگو با محوریت بحث پیرامون ایران دیدار کردند. همچنین به گزارش پایگاه اینترنتی وزارت خارجه چین، وانگ یی، وزیر خارجه چین و ژان ایو لودریان، وزیر خارجه فرانسه، با یکدیگر دیدار کردند. دو طرف درباره موضوع هسته‌ای ایران و سایر موضوعات مورد علاقه مشترک تبادل نظر کردند و هر دو از انتظار ازسرگیری مذاکرات برای احیای برنامه جامع اقدام مشترک در ماه آینده خبر دادند و بر اشتیاقی برای دستیابی به توافق در اسرع وقت تأکید کردند. از سوی دیگر به گزارش العربیه، یک مقام فرانسوی درباره ایران مدعی شد: «آمریکا و اروپا در تعامل با روسیه و چین برای بازگرداندن ایران به مذاکرات برجامی تلاش می‌کنند. این در حالی است که ایران به دنبال خرید زمان قبل از مذاکرات هسته‌ای است».

شرق: تاریخ ازسرگیری مذاکرات احیای برجام همچنان نامشخص ماند. سخنگوی وزارت خارجه ایران در نشست خبری هفتگی خود بار دیگر به اشاره به یک بازه زمانی کلی برای زمان ازسرگیری مذاکرات اکتفا کرد و موعد شروع گفت‌وگوها را «دو سه هفته آینده» خواند. سعید خطیب‌زاده همچنین با برشمردن انتقادات نسبت به رویکرد ایالات متحده در قبال برجام، موفقیت گفت‌وگوهای احیای برجام را منوط به برنامه درست دولت ایالات متحده دانست و تأکید کرد: «ما منتظر اقدام و عمل دولت واشنگتن هستیم». این در حالی است که هفته گذشته علی باقری‌کنی، معاون سیاسی وزیر امور خارجه ایران در سفر به بروکسل و پس از دیدار با آنریکه مورا، نماینده اتحادیه اروپا در گفت‌وگوهای احیای برجام و هماهنگ‌کننده کمیسیون مشترک برجام، اعلام کرده بود مذاکرات در فاصله یک ماه آینده شروع خواهد شد و نیز وعده داده بود در یک هفته پیش‌رو تاریخ شروع مذاکرات مشخص خواهد شد. این نکته‌ای بود که میخائیل اولیانوف، نماینده روسیه در سازمان‌های بین‌المللی در وین و نیز نماینده روسیه در مذاکرات احیای برجام، ساعاتی پیش از این نشست خبری اشاره کرده بود که ایران چنین وعده‌ای برای تعیین زمان شروع مذاکرات داده بود. سخنگوی وزارت خارجه بزاده یک مرتبه در پاسخ به یکی از سؤالات خبرنگاران در این نشست خبری در گفت‌وگوهای وین دانست: «سفر آقای باقری به

دیپلماسی

سخنگوی وزارت خارجه در نشست خبری هفتگی:

منتظر اقدام دولت واشنگتن هستیم

اولیانوف: قرار بود ظرف یک هفته تاریخ شروع مذاکرات را اعلام کنید

بروکسل برای این بود که اولا روشن شود که چرا

آمریکا شش دور گفت‌وگوهای دقیق و رو به جلوی وین را به بن‌بست کشاند و چرا با رویکرد یک‌جانبه‌اش اجازه نداد آنچه باید در اجرای برجام نعل‌به‌نعل اجرائی شود، عملیاتی شود و اینکه چگونه می‌شود از بن‌بست پیش‌آمده خارج شد».

کنایه دوباره اولیانوف

اولیانوف در واکنش به خبر روزنامه ایرانی تهران‌تایمز مبنی بر اینکه به دنبال دیدار باقری با مقامات اتحادیه اروپا در بروکسل، تاریخ ازسرگیری مذاکرات وین به‌زودی اعلام خواهد شد، در صفحه توئیترش نوشت: «خوب است. فقط یک نکته، تهران‌تایمز عزیز. تا جایی که به خاطر دارم، پس از دیدار ۲۷ اکتبر در بروکسل، موضع طرف ایرانی مشخص‌تر بود و قصد داشت تاریخ ازسرگیری مذاکرات وین را «هفته آینده» و نه «به‌زودی» اعلام کند».
انتقاد اولیانوف که با کنایه به کلیدواژه «به‌زودی» در صحبت‌های چند هفته گذشته مقامات ایران مطرح شده است، اولین نمونه از اظهارات این‌چنینی او نیست. او در دو، سه هفته گذشته چند مرتبه با توئیت‌هایش، مستقیم و تلویحی انتقاد و نارضایتی روسیه از روند تصمیم‌گیری دولت جدید ایران درباره مذاکرات احیای برجام را نشان داده است. خطیب‌زاده یک مرتبه در پاسخ به یکی از سؤالات صحبت‌های او اشاره کرد که ایران مواضع روسیه را در گفت‌وگوهای وین دانست: «سفر آقای باقری به

بروکسل برای این بود که اولا روشن شود که چرا آمریکا شش دور گفت‌وگوهای دقیق و رو به جلوی وین را به بن‌بست کشاند و چرا با رویکرد یک‌جانبه‌اش اجازه نداد آنچه باید در اجرای برجام نعل‌به‌نعل اجرائی شود، عملیاتی شود و اینکه چگونه می‌شود از بن‌بست پیش‌آمده خارج شد».

از بن‌بست وین خارج شود ولی اگر آمریکا بخواهد روال قبل را ادامه دهد شرایط سختی وجود خواهد داشت».

وقتی بازگشت آمریکا را می‌پذیریم که مطمئن باشیم قطعی است

سخنگوی وزارت خارجه در ادامه در پاسخ به سؤال دیگری مبنی بر اینکه ایران اعلام کرده که

آمریکا باید برای ماندن خود در برجام تضمین دهد

از آن شوک یک بار در شدند مجددا خود خروجه خارج در ادامه در پاسخ به سؤال دیگری مبنی بر اینکه ایران اعلام کرده که آمریکا باید برای ماندن خود در برجام تضمین دهد

تضمین تنها یک کاغذ است و ضمانت اجرای آن تجارت و سرمایه است

خارج شده و ایران نیز به تلافی و ذیل بندهای ۲۶ و ۳۶ متن نسبت به اقدامات جبرانی دست زده که هرچند هنوز ذیل برجام است؛ اما در هر حال نشان از عدم الزام و اجتناب وجود دارد. امری که در اندرتزین حالت محکم است برای محکومیت آن دولت به شورای امنیت ارسال شود که باز هم درمورد ایالات متحده آمریکا آن چنان معنادار به نظر نمی‌رسد.

بنابراین شاید بتوان گفت مهم‌ترین تضمین در روابط بین‌الملل همان است که شرایط به نحوی باشد که نخطشی از تعهد برای آن کشور ارزش و منفعتی نداشته باشد. این مهم در مواردی با گسترش روابط تجاری فی‌مابین تضمین می‌شود که درمورد ایران و آمریکا چندان موضوعیت ندارد؛ اما عادی‌کردن روابط با همسایگان منقول (منظور کشورهای حاشیه خلیج فارس) خود می‌تواند از فشار بر ایالات متحده – حتی جمهوری خواه – و تأمین منابع قانع‌کننده مالی برای فشار بر ایران بکاهد و تمام‌شمنی منطقه را تنها به رژیم صهیونیستی خلاصه کند.

دیگر آنکه با استفاده از فرصت حضور حامیان برجام با بازگشت به آن در واشنگتن (یعنی دموکرات‌ها که برجام و اینک ایالات آن را دستاورد خود می‌دانند) روابط تجاری و اقتصادی خود را با دیگر کشورهای دنیا که به جز تحریم‌های آمریکا ممانعت دیگری بر سر راهشان نیست، افزایش داده و این بندهای استحکام برجام را بیشتر و قوی‌تر کرد؛ چه اروپا، چه روسیه و چین و چه دیگر کشورهای آسیایی و آمریکای جنوبی. حجم گسترده و رو به فزونی روابط تجاری – اقتصادی مهم‌ترین تضمین برای برهم‌نخوردن یک توافق سیاسی در فضای بین‌المللی است. یادمان باشد که تضمین هرچه باشد باز هم یک نوشته و کاغذ است. حال سیاسی با حقوقی که اگر بندهای واقعی مانند تجارت و سرمایه نباشند، هیچ ضمانت اجرایی و قدرت بازآرندگی نخواهد داشت و این واقعیت جهانی امروز است.

تکنه آخر: دیگر آنکه باید دانست که به علل متعدد نظم حاکم بر منطقه در حال تغییر است و با فرونشاندن سطح تنش‌هایی که یک سمت آنها ایران است و ذکر هرچه کمتر نام کشور در سرخط اخبار می‌بایست سعی کرد با تحمیل شرایط و منافع ملی کشور به بازیگران عمده این نظم جدید سهم و جایگاه مناسب را از آن خود کرد. ایران باید به جای اینکه از سوی دیگران به‌عنوان یکی از چالش‌های منطقه معرفی شود، بازیگر قدرتمند اصلی و شکل‌دهنده نظم جدید و بخش مهمی از راه‌حل شناخته شود؛ البته مجددا تأکید می‌شود با به رسمیت شناخته‌شدن حدود و منافع ایران و نیز تعملات نقد به نقد و عدم

توجیه در دریافت سهم در هر موضوعی.

تسا مانند دوران ترامپ یک‌جانبه از این توافق خارج نشود و ایران به صورت عینی به دنبال گرفتن چه تضمین‌هایی از آمریکا در این ارتباط است. تصریح کرد: «درمورد مباحث فنی و تکنیکی باید در چارچوب خودش بحث و گفت‌وگو شود و مطرح‌کردن این‌گونه مسائل در فضای عمومی مناسب ایجاد سوءتفاهم می‌شود». خطیب‌زاده ادامه داد: «اصل این موضوع این است که ایران و کشورهای ۴+۱ تأکید بر این دارند که آمریکا باید نیت خود را در عمل و آن هم با ارائه تضمین‌هایی نشان دهد که دیگر هیچ‌کس در واشنگتن با خروج یک‌جانبه از توافقات دنیا را به سرخه نمی‌گیرد. آنچه ترامپ با خروج غیرقانونی از برجام انجام داد تنها به سرخه‌کردن طرف‌های مقابل در برجام نبود بلکه به نوعی حقوق بین‌الملل و سازوکارهای بین‌المللی را به سرخه گرفت. اینکه آمریکا چه نوع تضمین‌های سیاسی و حقوقی ارائه دهد که در برجام گنجانده شود درمورد آن مباحثی مطرح شده است. آمریکا با دنبال پیشبرد اهداف مذاکرات نتیجه‌محور هستیم و مقدماتی که برای این مذاکرات آماده شده برای این است که این مذاکرات از بن‌بست وین خارج شود ولی اگر آمریکا بخواهد روال قبل را ادامه دهد شرایط سختی وجود خواهد داشت».

سخنگوی وزارت خارجه در ادامه در پاسخ به سؤال دیگری مبنی بر اینکه ایران اعلام کرده که آمریکا باید برای ماندن خود در برجام تضمین دهد

دیپلماسی

سخنگوی وزارت خارجه در نشست خبری هفتگی:

تسا مانند دوران ترامپ یک‌جانبه از این توافق خارج نشود و ایران به صورت عینی به دنبال گرفتن چه تضمین‌هایی از آمریکا در این ارتباط است. تصریح کرد: «درمورد مباحث فنی و تکنیکی باید در چارچوب خودش بحث و گفت‌وگو شود و مطرح‌کردن این‌گونه مسائل در فضای عمومی مناسب ایجاد سوءتفاهم می‌شود». خطیب‌زاده ادامه داد: «اصل این موضوع این است که ایران و کشورهای ۴+۱ تأکید بر این دارند که آمریکا باید نیت خود را در عمل و آن هم با ارائه تضمین‌هایی نشان دهد که دیگر هیچ‌کس در واشنگتن با خروج یک‌جانبه از توافقات دنیا را به سرخه نمی‌گیرد. آنچه ترامپ با خروج غیرقانونی از برجام انجام داد تنها به سرخه‌کردن طرف‌های مقابل در برجام نبود بلکه به نوعی حقوق بین‌الملل و سازوکارهای بین‌المللی را به سرخه گرفت. اینکه آمریکا چه نوع تضمین‌های سیاسی و حقوقی ارائه دهد که در برجام گنجانده شود درمورد آن مباحثی مطرح شده است. آمریکا با دنبال پیشبرد اهداف مذاکرات نتیجه‌محور هستیم و مقدماتی که برای این مذاکرات از بن‌بست وین خارج شود ولی اگر آمریکا بخواهد روال قبل را ادامه دهد شرایط سختی وجود خواهد داشت».

از آن شوک یک بار در شدند مجددا خود خروجه خارج در ادامه در پاسخ به سؤال دیگری مبنی بر اینکه ایران اعلام کرده که آمریکا باید برای ماندن خود در برجام تضمین دهد

غالب دولت‌ها با اینکه از نظر مؤلفه‌های قدرت توان مقابله با اراده ایالات متحده را نداشتند؛ اما واقعیت این بود که از نظر سیاسی دولت ترامپ را به غایت مزوی کرده بودند و تا جای ممکن علیه ایران با وی همراهی سیاسی نمی‌کردند و این از همه بیشتر درمورد اتحادیه اروپایی و کشورهای ترویکا به‌عنوان متحدان راهبردی ایالات متحده مهم بود. ازاین‌رو و به واسطه همین دستاوردها بود که ایران یکسره از برجام خارج نشده و هنوز هم نیم‌نگاهی به احیای آن دارد.

تضمین: اما حالا دغدغه ایران برای بازگشت به اجرای مؤثر برجام فهمیدنی است؛ به هر حال این ایالات متحده بوده که از برجام خارج شده و ایران را برای چند سال از بهره‌برداری از منافع آن محروم کرده است. چه تضمینی برای عدم خروج دوباره ایالات متحده وجود دارد؟ امری که در خلال مذاکرات وین نیز مورد درخواست ایران بوده و البته آمریکا از دادن آن خودداری می‌کرده است.

واقع امر این است که تصور منقحی از «تضمین» در روابط بین‌الملل وجود ندارد. حتی در حقوق بین‌الملل نیز نهایتا با محکوم‌شدن یک دولت در پرونده‌ای خاص و آن هم بت‌زدان خود او به دادگاه امکان استنکاف محکوم از جبران وجود دارد. امری که در اندرتزین حالت محکم است برای محکومیت آن دولت به شورای امنیت ارسال شود که باز هم درمورد ایالات متحده آمریکا آن چنان معنادار به نظر نمی‌رسد.

بنابراین شاید بتوان گفت مهم‌ترین تضمین در روابط بین‌الملل همان است که شرایط به نحوی باشد که نخطشی از تعهد برای آن کشور ارزش و منفعتی نداشته باشد. این مهم در مواردی با گسترش روابط تجاری فی‌مابین تضمین می‌شود که درمورد ایران و آمریکا چندان موضوعیت ندارد؛ اما عادی‌کردن روابط با همسایگان منقول (منظور کشورهای حاشیه خلیج فارس) خود می‌تواند از فشار بر ایالات متحده – حتی جمهوری خواه – و تأمین منابع قانع‌کننده مالی برای فشار بر ایران بکاهد و تمام‌شمنی منطقه را تنها به رژیم صهیونیستی خلاصه کند.

دیگر آنکه با استفاده از فرصت حضور حامیان برجام با بازگشت به آن در واشنگتن (یعنی دموکرات‌ها که برجام و اینک ایالات آن را دستاورد خود می‌دانند) روابط تجاری و اقتصادی خود را با دیگر کشورهای دنیا که به جز تحریم‌های آمریکا ممانعت دیگری بر سر راهشان نیست، افزایش داده و این بندهای استحکام برجام را بیشتر و قوی‌تر کرد؛ چه اروپا، چه روسیه و چین و چه دیگر کشورهای آسیایی و آمریکای جنوبی. حجم گسترده و رو به فزونی روابط تجاری – اقتصادی مهم‌ترین تضمین برای برهم‌نخوردن یک توافق سیاسی در فضای بین‌المللی است. یادمان باشد که تضمین هرچه باشد باز هم یک نوشته و کاغذ است. حال سیاسی با حقوقی که اگر بندهای واقعی مانند تجارت و سرمایه نباشند، هیچ ضمانت اجرایی و قدرت بازآرندگی نخواهد داشت و این واقعیت جهانی امروز است.

تکنه آخر: دیگر آنکه باید دانست که به علل متعدد نظم حاکم بر منطقه در حال تغییر است و با فرونشاندن سطح تنش‌هایی که یک سمت آنها ایران است و ذکر هرچه کمتر نام کشور در سرخط اخبار می‌بایست سعی کرد با تحمیل شرایط و منافع ملی کشور به بازیگران عمده این نظم جدید سهم و جایگاه مناسب را از آن خود کرد. ایران باید به جای اینکه از سوی دیگران به‌عنوان یکی از چالش‌های منطقه معرفی شود، بازیگر قدرتمند اصلی و شکل‌دهنده نظم جدید و بخش مهمی از راه‌حل شناخته شود؛ البته مجددا تأکید می‌شود با به رسمیت شناخته‌شدن حدود و منافع ایران و نیز تعملات نقد به نقد و عدم توجیه در دریافت سهم در هر موضوعی.

سال نوزدهم • شماره ۴۱۳۳ • زندگ

ادامه از صفحه اول

نظرسنجی‌های سازمان‌های خارجی قابل اعتمادند؟

از سوی دیگر تنوع ارزش‌های مبنایی در جامعه می‌تواند ارزش‌یابی‌های متفاوتی را از کلمات و واژگان مشابه به همراه آورد؛ اما پرسش‌نامه آن مؤسسه امکان مقایسه پرسش‌هایی را که از چند زاویه با واژگان مختلف از موضوعاتی مشابه پرسیده شده‌اند، فراهم کرده و از این حیث هم قابل قبول می‌نماید؛ یعنی با دقت در پاسخ‌های داده‌شده و مقایسه آنها می‌توان احتمال وجود چنین خطاهایی را سنجد. آنچه در این میان می‌تواند مورد تردید قرار گیرد، واکنش پاسخ‌گوینان به مسائل داغ سیاسی و اجتماعی است. دور از نظر نخواهد بود که برخی افراد در پاسخ‌گویی به چنین پرسش‌هایی مصلحت‌اندیشی کرده و از بیان نظرات مخالف با ساختار یا عرف حاکم خودداری کنند. بد نیست یادآوری کنیم که همین‌یکی از دلایل خطای نظرسنجی‌های پیش از انتخاب ترامپ در آمریکا هم شده‌می‌شود. بررسی وجود این نوع مصلحت‌اندیشی‌ها و میزان خطای حاصل از آن کمی مشکل‌است و در موارد زیادی شاید موجد تغییر زیادی نباشد؛ اما نمودی از آنکه مؤثرتر به نظر می‌رسد، میزان مشارکت مردم در پاسخ‌گویی به پرسش‌نامه‌ها خواهد بود. پایین‌بودن نرخ مشارکت می‌تواند نماینده پرهیز پاسخ‌گوینان از مداخله در بحث از موضوعات مطرح در پرسش‌نامه باشد. در گزارش اخیر آن مؤسسه گفته که در ایران هم بازلت‌آب یافت، میزان مشارکت با دو متغیر مشخص شده است، متغیر نخست نشان‌دهنده موفقیت در برقراری تماس: (۸۱ درصد) و دومی نشان‌دهنده نرخ همکاری در پاسخ‌گویی است (۷۹ درصد). در گزارش‌های اخیر مؤسسه تعریف دقیقی از این دو متغیر یافت نشد. در پرسش‌نامه‌های حضوری میزان مشارکت همان متغیر دوم خواهد بود و به نظر می‌رسد مؤسسه ایران‌پل هم میانگین آن متغیر را میزان متوسط مشارکت مردم در نظرسنجی‌های گوناگون اعلام کرده باشد (https://www.iranpoll.com/method).

این نرخ در گزارش اخیر (۷۹ درصد) رقم بالایی است که احتمال خطا را هم کاهش می‌دهد؛ اما از یکی از گزارش‌های قدیمی‌تر مؤسسه (https://cissm.umd.edu/sites/default/files/۲۰۲۰-۲۰۲۱/CISSM-۲۰۲۰-۲۰۲۱-report۲۰PO۲۰.۲۰۲۱-Final۲۰۲۱.pdf)، منظور از متغیر نخست چنین بیان شده‌است: درصد پاسخ‌گوینانی که «تماس با آنها حاصل شد و درنتیجت پذیرفتند تا مورد مصاحبه قرار گیرند»؛ منظور از متغیر دوم هم نرخ تکمیل پرسش‌نامه عنوان شده‌است؛ این یعنی متغیر نخست تنها متأثر از مشکلات فنی نیست و خود دربردارنده بخشی از افرادی است که از شرکت در مصاحبه امتناع کرده‌اند. به نظر می‌رسد با دخیل‌کردن این عدد میزان مشارکت کلی در نظرسنجی مورد بحث حدود ۶۰ درصد معرفی شده‌است. این رقم احتمالا پس از حذف پاسخ‌های نامعتبر و اعمال برخی متغیرهای دیگر حاصل شده باشد و متأثر از مشکلات فنی هم هست، ولی به نظر می‌رسد شاخص دقیق‌تری از میزان مشارکت باشد. این میزان از مشارکت درباره موضوعاتی مانند ترافیک و مسائل خانوادگی و محیط زیست و مانند آن قابل قبول است. ولی در مسائلی که مورد اجماع نیستند، میزان پایین مشارکت می‌تواند باعث تضعیف یا حذف بخشی از اندیشه موجود باشد. به عبارت روشن‌تر، ۶۰ درصدی که در این پرسش‌نامه مشارکت کرده‌اند، به احتمال نسبتاً زیادی در برخی موضوعات داغ انتخاب شده‌اند. ۴۰ درصد دیگر شناختی که ما از جامعه ایرانی داریم به ما می‌گوید که بسیاری از مردم تمایزی بین مراکز پژوهشی و نهادهای حکومتی ایران قائل نیستند. در بسیاری از موارد به نظر می‌رسد عامه مردم حتی تمایز چندانی میان سازمان‌های مردم‌نهاد و خصوصی و دولتی قائل نشوند. همچنین اگر تماس‌ها با سازمان تبلیغاتی را در نظر آوریم، می‌توان حدس زد که واکنش افراد به صدای کسی که برای یک نظرسنجی تماس می‌گیرد مشابه واکنش آنها در برابر مسئولان دولتی یا بازیگران بخش خصوصی یا مردم‌نهاد باشد. به‌ویژه که مؤسسه یادشده تأکید دارد مصاحبه‌کنندگانش به زبان و گویش بومی مصاحبه را انجام دهند. ازاین‌رو بخش بزرگی از این ۴۰ درصد شاید همان‌هایی باشند که برای مثال در برابر مشارکت در انتخابات هم مقاومت می‌کنند، ولی حضورشان نتایج آرا را تغییر می‌دهد. برای رفع چنین شبهه‌های لازم است مخاطبان پژوهش قانع شوند که مشارکت‌کنندگان با افراد مشارکت‌نکرده همگن هستند. تا آن زمان به نظر می‌رسد نتایج مربوط به مسائل غیرسیاسی یا نتایجی که در آنها اجماع زیادی روی یک پاسخ باشد، دست‌کم تا حدی قابل قبول باشد.

ادامه از صفحه ۳

سد چم‌شیر، فاجعه‌ای بدتر از گتوند

امیدوارم دولت اصولگرایان نان خود را در شورابه‌های سد چم‌شیر ساخته‌شده توسط دولت قبل آلوده نکنند و با اشتباه بزرگی که با آبگیری سد گتوند انجام شد -که شوربختانه آن هم میراث اصلاح‌طلبان بود- برای خود بدنامی به‌جا نگذارند. سدی که از رقم پروژه ۱۳۰ میلیون یورپی یعنی نزدیک هفت هزار میلیارد تومان به‌علاوه فاینانس کشور چین (که از رقم دقیق آن اطلاعی نداریم) آخرین مراحل ساخت خود را می‌گذرانند، این‌قدر برای سازندگانش جذاب بوده است که چمانشان را روی واقعیت‌های زمین‌شناسی منطقه و گزارش‌های علمی ببینند و با توجه به تجربه‌های قبلی که هیچ‌وقت چنین واخترجی‌هایی از صندوق دولت و آسب‌های جبران‌ناپذیر به محیط زیست و منابع آبی مورد بازخواست قرار نگرفته و کسی هم به‌خاطر آن به دست عدالت سپرده نشده است، همچنان روش ویرانگر خود را با طراحی و ساخت سدهای مشابه با انتقال آب ادامه دهند.